

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NY

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM.

DR. PHIL., PRÆST.

FEMTE BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1869—71.

Henricsøn i Lilleheddinge, Peder Saxenn i Skiørpinge, Hans Oelsønn i Sigersløffue, Hans Clemetsøn ibidem, Morthen Hansøn ibidem, Matts Saxenn i Taarøffue, Oluff Beyntsøn i Bielkerup, Inguor Swale i Lyuersløffue, Michild Persøn i Lundt, Peder Aweszønn ibidem oe Inguor Pedersøn i Strøby. Thesse for^{ne} xij danne mend the vdginge j ett berodt, oc welberodde thenum ighen indkomme, alle endrecteliigenn vidnede paa theris gode tro, siel oc sandingen, att for^{ne} tinghøring sagde for^{ne} Hans Nielsøn thet gaff paa for^{ne} gerde quilt, att thett icke faldt hanum tiil att løcke etc. Att saa er i sandhedt oc tiil en ydermere beuisning tha lade vy for^{ne} danne mend vittherliigen trække vore Indzegle neden paa thette vort obne breff. Giiffuett Aar, Dag oc stedt som forscreffuet staar.

5.

Ulykkelige Præster i Lyderslev og Frøslev.

I et Haandskrift i Kgl. Bibl. (Gl. kgl. Saml. 2466. 4) findes følgende Optegnelse:

Disse ulykkelige Hændelser og Tilfælde ere skete i Lyderslev Præstekald i Stevns Herred, Mand efter Mand.

1. Hr. Siger havde en Datter, som blev besoven, myrdede Barnet og blev halshuggen.
2. Hr. Knud, iført Messeklæder for Alteret, gik ud af Kirken, der Sang og Messe var begyndt, og gik op i Klokketaarnet og styrtede sig selv ned af Lydhullet og lemlæstede sig.
3. Hr. Niels Jacobsen, som af ham blev kaldet til Kapellan, og blev Sognepræst efter ham og fik til Ægte hans Datter Karen Knudsdatter, døde hastig; mentes af sin Hustru at være forgiven.
4. Hr. Niels Rasmussen, som fik til Ægte samme Karen Knudsdatter og blev af hende og sin Avlskarl, Laurits Jørgensen, som med hende laa i Horeri, med 12 Knivslag myrdet, og hun med Boleren halshuggen og

stejlet. Dette skete, da Dr. Resenius senior var Biskop og var meget gammel.

5. Mag. Johan Damiansen, hvis Hustru 17 Uger efter Brylluppet fødte, saa at de blev adskilte, og han, som befandtes uskyldig, blev forflyttet strax til et andet Sted og bedre, hvor han forefandt sin forrige Hustru til en af sine egne Sognekvinder.
6. Hr. Søren havde den Vanlykke, at hans Datter lod sig besove af en Skolediscipel.
7. Hr. Christen, hans Søn, blev meget tribuleret af Svensken og længe arresteret, fordi han blev beskyldt og overbevist at have med adskillige Personer paa de omliggende Herregaarde haft Raad at oprøre Herreds-Bønderne mod Svensken, hvilket er for vidtløftigt at skrive. Han maatte med store Summer Penge løse sig og efterlod sine mange Børn i Armod.

Saavidt Optegnelsen, der giver et alt andet end lysteligt Billede af den sædelige Tilstand i Præstehuse. Om nu forresten alt det anførte er at stole paa, maa jeg lade staa hen. Noget deraf er ialfald vist. Af forskjellige andre Kilder kunne følgende Anmærkninger tilføjes:

1. Hr. Siger Ingelsen levede som Præst i Lyderslev 1573. I en Optegnelse i Rostgaardske Saml. 2. 4to staar, at han døde 1577, 66 Aar gl., men Aarstallet kan ikke være rigtigt, da han var med ved Hyldingen 1584 (se Ny kirkehist. Saml. IV, 405).

2. „1619 døde Hr. Knud Rasmussen, Præst i Lyderslev, som 2 Aar tilforn i en Vildelse sprang ud af Lydhullet af Klokketaarnet“; saaledes lyder Optegnelsen i Rostg. Saml.: men i en anden Præstelite (Gl. kgl. Saml. 2990. 4) staar, at han døde 1612.

3. Andre Fortegnelser, som haves over Præsterne i Lyderslev, kjende ikke noget til Hr. Niels Jacobsen.

4. Den 6te Sept. 1635 skriver Tyge Brahe, Lensmand paa Tryggevælde, til Kansler Christian Friis til Borreby: Igaar havde Præsten i Lyderslev og Frøslev, Hr. Niels, om Morgenen, før nogen var oppe, forladt Sengen og i sin Ovn givet sig

tvende Knivstik, hvorpaa han var sprungen i en Brønd. Forresten havde han, saalænge Lensmanden havde kjendt ham, haft et godt Rygte og levet, som en ret Præstemand bør at gjøre, ædruelig, flittig og oprigtig i sin Bestilling¹⁾. Men nu en Tidlang har han været meget svag, saa han ikke har kunnet betjene Prædikestolen, og naar han har været en Time tilpas, saa har han den anden været ganske fra sin Fornuft, hvilket er Bispens ganske vel bevidst. Han havde ogsaa brugt Raad for denne Svaghed, og det var Lensmanden berettet, at han endog for tolv Aar ikke har været „vel forvaret“. Nu forespørges hos Kansleren, om Præstens Lig maatte jordes paa Kirkegaarden. (Orig. i Kgl. Bibl., Saml. til Adelen's Hist. Fasc. 17). Saaledes har Præstekonen altsaa villet have Sagen fremstillet. I Rostg. Saml. 2. 4to læses: „1635 blev Hr. Niels Rasmussen, Præst i L., ynkelig formyrdet af sin egen Hustru og sin forrige Tjenestekarl med 2 dybe Knivslag, et i det tynde Liv, det andet for Hjærtet. Derefter lagde de over at ville kaste ham i Bagerovnen og forbrænde til Aske, men finge strax et andet Sind og kastede ham ned paa Hovedet i Brønden. Hvorpaa fulgte tilbørlig Straf“.

5. Den 13de Novbr. 1635 blev M. Christian Madsen Tausan ordineret til Præst i Lyderslev. Han døde 1680 som Biskop i Stavanger. A. Faye har i Christianssands Stifts Bispes- og Stiftshistorie S. 249 flg. videre Efterretninger om ham.

6. M. Johannes Damianus, Student 1632 fra Roskilde Skole, blev den 8de Jannar 1640 ordineret til Præst i Lyderslev, holdt her i Novbr. 1642 en Ligprædiken over Gabriel Laxmand til Frøslev (trykt Kbh. 1644), 1643 blev han Slotspræst i Kjøbenhavn og samme Aar Magister, og døde 1658 som Præst paa Herlufsholm.

7. Over Hr. Søren Christensen Aalborg (Student

¹⁾ I Acta Consist. 28. Febr. 1624 forekommer følgende: „Hr. Niels i Lyderslev opbyder 2 Boder i Fiolstræde, om nogen ex Dominis Professoribus dem vil købe. — Dubiteres, om Grunden kommer Universitetet til. Dette Træk synes at vise en høj Grad af Samvittighedsfuldhed fra Præstens Side. Naar Grunde eller Huse nemlig vare bortfæstede fra Universitetet, skulde de i Salgstilfælde først tilbydes Professorerne.“

1615 fra Aalborg Skole), der 1643 blev Præst her, findes følgende Gravskrift i Lyderslev Kirke:

Her hviler disse hæderlige Guds Børn: hæderlig oc vellærd nu sl. Mand Hr. Søfren Christensen A. fordomb Medtiener i Aalborg 8 Aar, til Holmens Menighed i Kiøbenhavn 15 Aar, oc siden Sogneprest her til Lyderslef oc Frøslef Sogner 12 Aar. Døde her sammesteds 1654, ætatis 63. Oc sin kiere oc nu salige Hustru ærlig oc gudfrygtig Quinde Karen Hansdatter, fød i Kiøbenhavn 1602, oc døde her 1657, ætatis 55. Oc tvende deris Døttre. Huis Opstandelse oc Lif Christus er.

Legemet af Predicken mat oc træt.

Af dette Lif nøisom oc mæt,

Det hviler nu i Jord med Roe,

Sielen hos Gud i Himlen mon boe. —

De andre hafde oc deris Møie,

Deris Siele er oc nu i det Høie.

Vi Efterlevvende kommer, naar Gud vil,

Vi stræber oc stunder der Alle til,

Alle tilsammen. Amen.

8. Hr. Christen Sørensen blev den 15de Oktober 1654 kaldet hertil (ordineret 8 Decb. s. A.). Døde den 24de Febr. 1669, 38 Aar gammel. I Sjælandske Indlæg 1660 A. findes et Andragende (dat. Lyderslev 3 Maj 1661) til den kgl. Kansler fra Hr. Christen Sørensen, hvori han skriver: „Det er ej i Tvivl, at I som Gejstlighedens gunstige Patron jo nok veed dette, at hvo som skal lære Skriften, han kan intet andet Arbejde tage vare, eftersom den kan ikke tage ret vare paa Lærdommen, som skal pleje og drive Øxen med Svøben; saa er os fattige gejstlige Mænd her paa Landet af kgl. Naade til vores Livsophold forundt Ager og hendes Dyrkelse, som dog nu mere end forrige Tider er fornøden til vores Næring for Sognenes megen Ruin, hvilket ikke af os, som skal forarbejde Saligheden, selv kan forrettes, hvorfore vi højlig haver fornøden en god Avlskarl, som derpaa haver Forstand, ellers maatte vi æde vort Brød med Armød, om vi ingen dertil maatte have og beholde, og ligger al vores legemlig Velfærd Magt derpaa, naar nogen Casus kan forhindre ham fra vores Sæd og Høst. Saa haver jeg mig for Eders Magnificens højlig at beklage, hvorledes min

Avlskarl nu i min bedste Sædetid er af Tryggevælde Folk trende Gange fra min Sæd paa Marken bortjaget og overfalden, og mig ikke til ringe Skade bortjaget, fordi de vilde have ham til en øde Gaard, og ej anse, at jeg ej kunde eller maatte være saa færdig som en Bonde at tage selv fat igjen paa Ploven. Hvilket om ej mere maa anses, kan vi hverken lade saa eller pløje, og i vores Armod og Arbejde havde at sukke, og dog saavel som andre Kongens Tjenere er Hs. Maj. med vores Tjeneste og Kontribution underdanigst obligeret“. Præsten beder derfor, at han maatte beholde sin Avlskarl til ordentlig Stevnedag.

9. Hr. Søren Sørensen (Lyderslev), en Broder til den foregaaende, blev 17de Søndag efter Trinit. 1662 kaldet til Comminister i Storehedinge. 1669 kom han til Lyderslev „af kgl. Naade og Tilladelse for sin sl. Broders umyndige syv Berns Skyld, hvormed han maatte love Hs. Kgl. Majestæt at have god Indseende“. Han døde 1692, æt. 58. Hans Eftermand var den bekendte Digter M. Jørgen Sorterup, der var Præst her 1692—1723. Hos Brasch, Vemmetoftes Historie II, findes de udførligste og bedste Efterretninger, man har om hans Levned. Sorterups Eftermand, Hr. Christoffer Bojesen, blev 1730 forflyttet fra Lyderslev til Gran i Christiania Stift, hvor han døde den 25de November 1738. Efter denne fulgte Hr. Joachim Nicolai Crondal, Præst her 1730—40, om hvem der kan henvises til Ny kirkehist. Saml. IV, 767.

6.

Om de Roskilde Domkapitel tillagte Præstekald, navnlig Syv, Snoldelev og Kildebrønde.

Fra Middelalderen af vare endel Præstekald henlagte under Kapitlerne, saaledes at Præbendebesidderne nød Indtægterne af Kaldene. Embedets Forretninger lod de besørge af Kapellaner, der kun fik en saare tarvelig Løn for deres Arbejde, en Tilstand, hvis Skyggesider Povl Eliesen med levende Farver har skildret i sit mærkelige Skrift mod